

нують деякі дослідники [17, с. 197]. Необхідно передбачити адекватний механізм перешкоджання таким діям.

2. Складовими такого механізму мають стати норми, які розширюють повноваження не лише державних, а й третейських судів (арбітражів), а також такі норми, які ефективно врегульовують процес укладення третейських (арбітражних) угод і, передусім, тих, які передбачають розгляд спору в третейських судах *ad hoc*, а також за процедурою примирення (медіації).

СПИСОК ВИКОРИСТАНОЇ ЛІТЕРАТУРИ:

1. Елисеєв Н. Г. Процессуальные договоры / Николай Георгиевич Елисеєв // Цивилист. – 2006. – № 1. – С. 92–96.

2. Юдин А. В. Злоупотребление процессуальными правами в гражданском судопроизводстве. / Андрей Владимирович Юдин. – СПб.: Издательский Дом Санкт-Петербургского гос. ун-та, изд. юрид. фак. Санкт-Петербургского гос. ун-та, 2005. – 360 с.

3. Юдин А. В. Искусственное создание и изменение подведомственности и подсудности экономического спора суда как форма злоупотребления процессуальными правами // Хозяйство и право. 2007. – №1. – С. 102–109.

4. Юдин А. В. Злоупотребление процессуальными правами при рассмотрении дел в арбитражных судах: проблемы теории и практики // Вестник Высшего арбитражного суда Российской Федерации. – 2007. – № 7. – С. 44–59.

5. Султанов А. Р. Манипуляции с подсудностью / Айдар Рустэмович Султанов // Закон. – 2008. – № 9. – С. 103–119.

6. Васильковский Е. В. Курс гражданского процесса / Е. В. Васильковский. – М.: Изд. Башмаковы, 1915. – Т. 1. – 691 с.

7. Грибанов В. П. Осуществление и защита гражданских прав. : изд. 3. 2-е, стереотип / В. П. Грибанов. – М.: Статут, 2001. – С. 411.

8. Смітюх А. Щодо змісту поняття «Процесуальна диверсія» / А. В. Смітюх // Підприємництво, господарство та право. – 2006. – № 2. – С. 103–105.

9. Закон України від 11 травня 2004 року №1701-IV

«Про третейські суди» // Відомості Верховної Ради України, 2004. – № 35. – Ст. 412.

10. Узагальнення Верховного Суду України від 11.02.2009 «Практика застосування судами Закону України «Про третейські суди» // Вісник Верховного Суду України. – 2009. – № 10.

11. Закон України від 3 лютого 2011 року № 2983-VI «Про внесення зміни до статті 6 Закону України «Про третейські суди» щодо підвідомчості справ у сфері захисту прав споживачів третейським судам» / Відомості Верховної Ради України. – 2011. – № 33. – Ст. 334.

12. Закон України від 3 лютого 2011 року № 2980-VI «Про внесення змін до Господарського процесуального кодексу України щодо оскарження рішення третейського суду та видачі виконавчого документа на примусове виконання рішення третейського суду / Відомості Верховної Ради України. – 2011. – № 33. – Ст. 331.

13. Закон України від 3 лютого 2011 року № 2979-VI «Про внесення змін до Цивільного процесуального кодексу України щодо оскарження рішення третейського суду та видачі виконавчого листа на примусове виконання рішення третейського суду» / Відомості Верховної Ради України. – 2011. – № 33. – Ст. 330.

14. Закон України від 5 березня 2009 року № 1076-VI «Про внесення змін до деяких законодавчих актів України щодо діяльності третейських судів та виконання рішень третейських судів» / Відомості Верховної Ради України. – 2009. – № 30. – Ст. 421.

15. «Прооперований» третейський суд: думки знавців // Правовий тижень: щотижнева інформаційно-правова газета. – № 6–7 (236–237). – 15 лютого 2011.

16. Закон України від 7 липня 2010 року № 2453-VI «Про судоустрій і статус суддів» / Відомості Верховної Ради України. – 2010. – № 41–42. – № 43, № 44–45. – Ст. 529.

17. Фонова О. С. Зловживання процесуальними правами учасниками господарського процесу / О. С. Фонова // Соц.-ек. проблеми сучас. періоду України. – 2008. – Вип. 6 (74). – С. 187–99.

The paper analyzes the debatable issue of choosing the best means of combating and preventing abuse of process law. The propositions to revise the existing main priorities are based on the analysis of different legal ways of solving this problem. According to the court practice in the European countries, most effectively counteracts abuse of the law is increase the competence of the parties on a contract basis.

В статті розглядається дискусійний питання вибору оптимальних засобів протидії та запобігання зловживанню процесуальним правом. На основі аналізу різних законодавчих шляхів рішення цієї проблеми пропонується переглянути існуючі пріоритети. Згідно судової практики в європейських країнах, найбільш ефективно протидіє зловживанню правом саме розширення компетенції сторін на договірній основі.

УСТАЛЕНІСТЬ І ВАРІАТИВНІСТЬ ЯК ТЕНДЕНЦІЇ РОЗВИТКУ ЮРИДИЧНОЇ ТЕРМІНОЛОГІЇ

Янчук І. А.,

старший науковий співробітник відділу проблем приватного права
НДІ приватного права і підприємництва НАПрН України

У статті аналізуються підходи та засоби щодо реалізації і застосування однозначної термінології, визначення окремої семантики терміна в аспектах парадигматичних і синтагматичних зв'язків термінологічної одиниці.

Ключові слова: однозначність і усталеність, сполучуваність, мовні засоби реалізації окремої семантики терміна.

Усталеність як загальна ознака та вимога до терміна загалом не викликає сумнівів. Проте розгляд термінології на шляхах формування, розвитку та функціонування має враховувати вивчення, співставлення, збіг або конкурування

термінологічних одиниць, що, принаймні, може певною мірою пояснити деякі переваги (пріоритети) чи зневажання щодо термінологічного вжитку. Однозначність терміна не виключає того, що за певних мовних і соціальних умов від-

бувається відбір найбільш вдалого термінологічного найменування з-поміж існуючих позначень суспільних явищ і відносин. Це є показником динамічних зрушень, які стосуються семантики терміна, що є, щонайменше, відбиттям процесів, спрямованих саме на формування сталих термінологічних ознак. Зважаючи на це, мало хто зможе заперечити той факт, що усталеність терміна є більше бажаною ознакою і вимогою, ніж об'єктивною мовною реальністю. Строката картина соціодинаміки неминуче породжує не менш строкату картину динаміки мовної, співіснування різних мовних смаків, стильових засобів, поглядів на стан і перспективи розбудови української мови, передусім її лексикону, – підкреслюють автори дослідження «Фундаментальні орієнтири науки» [1].

Як правило, сталий характер термінологічної номінації, спрямованої на позначення різних сфер суспільного життя, може бути порушений вже тому, що мова в змозі запропонувати або більше, ніж одну лексичну номінацію, або відразу кілька термінологічних лексичних одиниць на позначення навіть перевіреного часом усталеного суспільного поняття. Априорі спрацьовує той факт, що мова довговічніша за будь-яку форму суспільної організації [2], тому терміни в процесі функціонування і застосування сприймаються, як правило, у сукупності всіх зв'язків, які існують, так би мовити, в межах вертикальних і горизонтальних відношень і зв'язків з іншими одиницями термінологічної системи та лексичними одиницями загального вжитку в її межах. Місце кожного терміна визначено в межах терміносистеми: виокремлено зміст, окреслена сполучуваність терміна з іншими словами; зафіксовано набір ознак і вимог до конкретного термінологічного утворення. Це ще раз свідчить, що у підходах до застосування терміна варто, насамперед, взяти до уваги, що термін не існує як ізольоване слово, він сприймається невід'ємно від мовного оточення, з усім набором асоціативних зв'язків, які існують відносно нього в аспектах парадигматичних і синтагматичних зв'язків.

Виникнення (поява), застосування, вжиток відбуваються з лексичними одиницями (і термінологічними у тому числі) в процесі відбору, принаймні, в двох аспектах – парадигматичному і синтагматичному, які утримують слово, так би мовити, в двох вимірах, не порушуючи зв'язків, які виникають між словами на вертикальному та горизонтальному зрізах. Саме у сукупності парадигматичних і синтагматичних зв'язків термінологічні найменування у вигляді слів, словосполучень, конструкцій (як їх називають у юридичній галузі), які об'єднуються у пам'яті мовців, фахівців юридичної галузі, користувачів професійної лексики, створюють термінологію як систему пов'язаних між собою компонентів.

Парадигматика як системний аспект надає можливість розпізнавати термінологічні одиниці як структурні елементи, пов'язані відношеннями спільної відмінності, протиставлення, опозиції тощо. На парадигматичному рівні терміни об'єднані та протиставлені за семантичною ознакою. Мовні процеси, пов'язані з розвитком семантики та змісту, спрямовані, передусім, на збереження лексичної одиниці з урахуванням всіх тенденцій стильового та галузевого розвитку. Такою особливістю, принаймні, можна пояснити збереження синонімічних зв'язків в межах термінологічної системи, що фіксуються сучасними термінологічними словни-

ками. Так, Словник юридичних термінів [3] зберігає парадигматичні зв'язки переважно всіх номінацій, які застосовуються в юридичній галузі знань: *безпідставність / необгрунтованість; безстроковий / безтерміновий; відшкодування / оплата / покриття / повернення / компенсація; вада / дефект; добросовісність / сумлінність; доведеність / доказаність; житло / оселя / помешкання; зростання / збільшення; істинний / правдивий / справжній / дійсний; результати / наслідки / підсумки; неправильний / невірний / помилковий; місцеперебування / місцезнаходження; непостійний / несталий / хиткий; спричиняти / викликати / призвести; правильність / вірність / правдивість; притуплення / передбачення; заподіяння / спричинення / завдання* тощо. Загалом, синонімія як семантичне явище не є бажаним у межах термінології. Проте існує кілька об'єктивних причин на користь існування цього явища. Суттєвим є те, що термінологія як складова мовної системи не може не засвоювати загальні мовні особливості, тенденції, засади мовного розвитку тощо. Тому, враховуючи відкритий характер юридичної термінології (до її складу входять цілі масиви суспільнополітичної, економічної, виробничої та побутової лексики), синоніми активно функціонують у межах термінологічної системи, як і в будь-якій лексичній системі мови. Незважаючи на те, що терміни-синоніми є небажаним явищем, деякі синонімічні зв'язки є настільки стійкими в системі, що говорити про її упорядкування шляхом усунення одного з синонімів означає не рахуватися із закономірностями розвитку мови. Імперативними заборонами за таких умов ситуацію не виправиш. У подібних мовленнєвих ситуаціях залишається єдине правильне рішення – дотримуватися мовних підходів і норм у вирішенні таких не завжди простих термінологічних завдань щодо однозначності терміна. Насамперед, треба пам'ятати, що, позначаючи одне явище, терміни-синоніми підкреслюють і виділяють, передусім, різні відтінки значень, характерні ознаки, стилістичну маркованість, окремі відмінності та якості, що стосуються змісту юридичного поняття. Тому, передбачаючи застосування юридичного терміна в однозначному розумінні, з дотриманням усіх вимог до його значення, слід враховувати той об'єктивний факт, що термін як частина загальної мовної системи здатен виявляти синонімію, семантичні розбіжності, протиставлення, збіг у значенні тощо. Розуміння таких закономірностей дає відповідь на багато запитань стосовно термінологічного вжитку.

Головним у мовному фаховому вжитку залишається зміст терміна, визначення найбільш вдалого термінологічного найменування. Зумовлюється це мовною нормою, характерними ознаками якої є вибірковість, стійкість, обов'язковість. Тому вибір найбільш вдалого терміна передбачає кілька напрямів, де слід дотримуватися чітких вимог: однозначна відповідність терміна поняттю, раціональна стислість та забезпечення внутрішньомовної згармонізованості термінології на однозначну зрозумілість і, що є важливою складовою, здатність та вміння подолати негативні семантичні неточності та нашарування.

Найбільш ефективним засобом формування однозначного терміна є залучення синтагматичних зв'язків термінологічної одиниці. Зважаючи на це, в процесі вибору однозначного терміна варто звернути увагу на синтагматику визначеного терміна. Так, у багатьох активно застосовуваних юридичних термінологічних одиницях, незва-

жаючи на синонімічність, виявляються семантичні розбіжності, якщо враховувати їх синтагматичні характеристики: *поширення* відомостей але *розповсюдження* друкованої продукції; *стан* (безпорадний, хворобливий, небезпечний; *стан* справ, здоров'я), але *становище* (зловживати своїм службовим *становищем*, скрутне *становище*); *положення* як зведення правил, законів (*положення* про вибори, теоретичні *положення*), але *положення* як розташування, розміщення (географічне *положення*); *переконливість* /*обґрунтованість* (доказів), але *слушність* (думки); *розпис* (державного майна), але *список* (речей); *підприємливий* (вчинок), але *практичний* (підхід, захід), *діловитий* (характер), але *винахідливий* (проект); *вигода* (упущена, взаємна), але *користь* (спортивних занять) тощо. Ефективність такого підходу очевидна. Виходячи з лексичної сполучуваності на синтагматичному рівні, термін набуває окремої семантики, тобто стає однозначним. Синтагматика – відношення між послідовно розташованими мовними одиницями в їх поєднанні в реальному потоці мовлення. Відповідно до цього саме закономірності сполучуваності термінологічної одиниці повною мірою виявляються у мовленнєвому потоці, в уявленні мовця, який залежно від мети застосування має зробити вибір того термінологічного найменування, яке має стати однозначним у визначеній ситуації, смислового контексті щодо позначуваного поняття юридичної галузі.

Будь-яке сполучення мовних елементів спирається на мовний вибір, а будь-який вибір мовної одиниці реалізується у певних словосполученнях. Тому варто враховувати зв'язки і можливості у синтагматиці саме тих термінів, які викликають певні труднощі в застосуванні, перекладі з однієї мови на іншу, науковому обігу тощо. Так, рос. «отношение» має, принаймні, такі українські відповідники як *відношення* і *ставлення*, виходячи зі словосполучень: це має *відношення* до справи, в усіх *відношеннях*, але: уважне *ставлення* до людей. Залучаючи синтагматичні зв'язки, які простежуються у термінах в певних словосполученнях, поєднаннях слів, можна з упевненістю з'ясувати відмінки значень, окрему семантику, термінологічну однозначність залежно від спрямувань застосування. Так, застосовуючи такий підхід, знаходимо правильні відповідники, позначення конкретних наукових понять: російське *выражаться* (*обнаруживаться*) – українське *виявлятися*; російське *выражение* – українське *вислів* (*слово*, *фраза*) та *вираз* (обличчя); російське *цель* – українське *ціль* (якщо стріляти) та *мета* (якщо *мати на меті*, *поставити за мету*) тощо.

Труднощі терміновживання представлені в Російсько-українсько-англійському словнику правничої термінології [4]. Зокрема, терміни розрізняються за вживанням у словосполученнях відповідно до теоретико-методологічних підходів, наукового обігу, юридичної практики тощо. Так, російське слово *исключение* має кілька аналогів в українській мові, які вживаються залежно від значення у відповідних контекстах. Але на позначення «видалення чого-небудь звідкись, із складу чогось» слід віддати перевагу слову *вилучення*. Слово *виключення* функціонує на позначення «виведення зі складу якоїсь організації, колективу, позбавлення права вчитися у навчальному закладі» (*виключити* з інституту). А на позначення «відхилення від звичайного, від загального правила» слід вживати слово *виняток*. Відповідно,

маємо такі близькі за змістом, але відмінні за відмінками значень терміни: *вилучення* (речей з майнового обороту), *виключення* (з організації), *виняток* (із загального правила). В українській мові такі терміни як *чинність*, *сила*, *дія* стосовно юридичної практики розрізняються за вживанням у словосполученнях. Термін *чинність* – це «діяння за певних умов, набуття юридичної сили», вживається там, де виконання закону обов'язкове (*набирати*, *набрати*, *набувати*, *набути чинності*, тобто ставати законним, чинним). Термін *сила* вживається у значенні «дієвість», має своє коло словосполучень і співвідноситься у цьому значенні з російським словом *сила*. Вживання терміна *дія* пропонується обмежити зазначенням процесу постійного функціонування закону. Відповідно, маємо близькі за змістом, але досить різні за застосуванням у різних словосполученнях (конструкціях) юридичні терміни: *чинність* як діяння за певних умов, набуття юридичної сили; *сила* як юридична сила, зворотна сила; *дія* як процес постійного функціонування закону. Враховуючи ці відмінності, термінологічні сполучення *чинний закон* і *діючий закон* мають особливості щодо термінологічного вжитку: визначення *чинний* вибирає, окрім значення «який діє» ще й значення «який має юридичну силу», що й відповідає поняттю «действующий закон». Відповідно, *чинний закон* (який має юридичну силу) та *діючий закон* (який постійно функціонує).

Виходячи з практики використання термінологічних одиниць у різних комунікативних аспектах, синтагматичних контекстах, включаючи лексико-семантичні зв'язки між термінами та словами загального вжитку, в юридичній теорії і практиці, науковому обігу на шляхах застосування правових понять і визначень, зазначимо, що термін поза конкретної мовленнєвої ситуації або контексту несе загальну інформацію, так би мовити потенційну однозначність, бажану та теоретично виражену. Свою семантичну конкретизацію термін одержує за конкретних умов як лексичного, так і синтагматичного контексту, який сприймається, насамперед, як мовні умови застосування терміна.

Такі контекстні умови лексичної сполучуваності можуть стати засобом відбору потрібного значення і засобом актуалізації термінологічного значення. Ця закономірність стосується не тільки загальнонавчаних слів, які мають кілька значень, а й термінологічних одиниць, які є потенційно однозначними і мають, реалізуючи свою семантику за певних контекстних умов, підтверджувати свою однозначність, конкретизуючи та актуалізуючи своє значення. На синтагматичному рівні в процесі сполучуваності слів відбувається, таким чином, специфікація значення, яка ґрунтується на знаннях про поняття, реалії, і тому, на нашу думку, не є виключно лінгвістичним явищем. Усталена та однозначна юридична термінологія визначається, передусім, тенденцією застосування на синтагматичному рівні термінологічних одиниць в контекстних умовах сполучуваності, яка разом із позамовними чинниками, зумовленими об'єктивною відкритістю юридичної галузі, вселяє сприяє виявленню, правильному вибору та залученню до активного вжитку окремої семантики певного терміна.

Такі підходи щодо процесів відбору, застосування і функціонування однозначного терміна в контекстних умовах лексико-семантичної сполучуваності, спрямовані на конкретизацію семантики, значною мірою звужують і, од-

ночасно, спрямовують пошук необхідного термінологічного відповідника в правильному напрямі. Вибір і застосування терміна, відповідно, здійснюється в межах термінологічної системи із залученням і використанням таких засобів, як контекстні умови, парадигматичні відношення, лексико-семантична сполучуваність слів, мовні асоціації, знання, смаки та уподобання, які в цілому впливають на правильність вибору однозначної термінологічної лексики.

Очевидним є той факт, що невизначеність або нечіткість визначення правових і юридичних понять потребує роз'яснення, уточнення, а, загалом, і розмежування термінів, що їх позначають, за різними сферами застосування з урахуванням екстралінгвістичних чинників, фахових вимог і навіть часу використання термінів, який може бути віддаленим або максимально наближеним до реального функціонування терміна. Варто зазначити, що за будь-яке віддалення у часі мовні засоби і підходи виявляють можливості щодо забезпечення виявлення, збереження і повернення, за певних умов, того чи іншого термінологічного найменування до активного вжитку. Треба визнати, що засобами лексикографічної інтерпретації слова за будь-яке віддалення у часі залишаються об'єктивно існуючі мовні явища парадигматичного та синтагматичного рівнів. Такий підхід до визначення термінів надає змогу показати витлумачений термін не ізольовано, а в його зв'язках з іншими словами як складову частину лексико-семантичної системи мови, що в цілому відповідає одному із завдань юридичної галузі – визначити, окреслити, розтлумачити і, відповідно, сприйняти термінологію певної юридичної галузі як систему. За таких підходів у мовній системі (і термінологічній у тому числі) зберігається необмежена кількість термінологічних найменувань, здатних позначити відповідну кількість правових понять, незважаючи на те, що такі термінологічні одиниці можуть знаходитися у пасивному слововжитку, проте можуть бути залучені до активного застосування, виходячи з потреб і спрямувань галузі. Так, старі лексикологічні джерела зберігають такі словосполучення: *вбитися в силу*; *взяти міць* (про закон); *довід упав* (утратив силу), *закон не має зворотної сили*; *закон назад не чинить*; *правна сила*; *правоміць* тощо.

Загалом, сполучуваність як універсальний мовний засіб виконує кілька важливих функцій щодо відбору термінологічних одиниць. Насамперед, утримує в межах термінологічної системи необмежену кількість терміносполучень, які віддалені в часі та, відповідно, знаходяться у пасивному слововжитку, спираються багато в чому на старі реалії, традиції, явища суспільного життя, характерні особливості старих часів тощо. Проте за об'єктивних обставин ця частина пасивного вжитку термінологічної лексики може бути відновлена та повернута в активний словообіг (*чин*, *чинити*, *нікчемний*). Крім того, синтагматичні відношення сприяють виокремленню певного значення, окремої семантики терміна, яка є вкрай важливою для розвитку всіх галузей права, юридичної практики, законодавства, юридичної освіти в цілому. На синтагматичному рівні термін разом із окремою семантикою набуває своєї сполучуваності з іншими словами як термінологічного, так і загального вжитку (*нікчемний*

правочин, *безхазяйна річ*, *складений капітал* тощо). Більше того, принципи або закономірності сполучуваності (відповідно до яких сполучатися можуть лексеми, в яких є збіг семантики) допускають тавтологічні звороти, які є досить поширеним явищем в юриспруденції: за договором *поруки поручитель поручається* та ін. Водночас закономірності сполучуваності надають можливість створювати досить близькі за змістом термінологічні конструкції, які, в свою чергу, дають змогу уникати тавтології, збагачуючи професійну фахову мову синонімічними елементами з метою досягнення правильного розуміння та однозначного тлумачення (*суспільна думка / громадська думка*; *добросовісність виконання / сумлінність виконання обов'язків*; *тривалий час / довгий час*; *правильне рішення / безпомилкове рішення*; основні *засади / підстави*, на яких базується теорія тощо). Проте, враховуючи тенденції і закономірності мовного розвитку, випадків повного збігу сполучуваності синонімів майже немає, тому абсолютна синонімія – надзвичайно рідкісне явище. Навіть такі вищенаведені приклади дуже близьких за змістом синонімічних термінологічних конструкцій різняться за своїми характеристиками, тобто кожного разу, в кожному новому контексті підтверджують своє значення, необхідне для точного фахового визначення, а часом – кращого тлумачення, виходячи з вимог та потреб галузі. Шляхи та механізми здійснення термінологічної номінації, тобто оформлення, функціонування, відбір і застосування необхідної термінологічної лексики пролягають через віднесення терміна до певного парадигматичного та синтагматичного аспектів. Це означає, передусім, з'ясування і врахування певних особливостей як мовного, так і позамовного (екстралінгвістичного) спрямування. Позамовний вплив на можливості застосування тих чи інших термінів – це, переважно, традиції узусу, уподібнення, смаки, вимоги часу, розвиток галузі та багато екстралінгвістичних чинників, які вбирають у себе загальні та спеціальні знання, досвід, практику, напрацювання попередніх дослідників, суб'єктивні фактори тощо. Мовні механізми виокремлення термінологічного змісту полягають, у свою чергу, в таких підходах, де враховуються значеннєві особливості слова, які зумовлюються парадигматичними та синтагматичними відношеннями в цілому, а конкретно – сполучуваністю, яка виявляє окрему семантику, фахове застосування, функціонування і межі термінологічного вжитку, де відбувається реалізація однозначного терміна залежно від вимог і потреб юридичної галузі.

СПИСОК ВИКОРИСТАНОЇ ЛІТЕРАТУРИ:

1. *Фундаментальні орієнтири науки*: – Київ: Видавничий Дім «Академперіодика», 2005. – 355 с.
2. *Теорія та прагматика термінологічної лексики*: Тези доповідей республіканської науково-методичної конференції. – К.: НМК ВО, 1991. – 112 с.
3. *Словник юридичних термінів* (російсько-український). Укладачі: Андерш Ф., Винник В., Красницька А., Полешко А., Юрчук О. – Юрінком – Редакція «Бюл. закон. та юрид. прак. Укр.» – 1994. – 322 с.

The article analyzes the approaches and methods to achieve terminological aspects of uniqueness in the paradigmatic and syntagmatic relations. Determined by the semantics of the term, its compatibility with other words within the system, especially the use and selection.

В статті аналізуються підходи і способи досягнення термінологічної однозначності в аспектах парадигматичних і синтагматичних зв'язків. Визначається семантика терміна, його сочетаємість з іншими словами в межах системи, особливості використання і вибору.